

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (ötödik tanács)

2015. október 6.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — 2002/22/EK irányelv (egyetemes szolgáltatási irányelv) — Az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek költségeinek számítása — A saját tőke megtérülési rátájának figyelembevétele — Közvetlen hatály — Időbeli hatály”

A C-508/14. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Nejvyšší správní soud (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Cseh Köztársaság) a Bírósághoz 2014. november 13-án érkezett, 2014. október 23-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Český telekomunikační úřad**,

valamint

a **T-Mobile Czech Republic a.s.** és

a **Vodafone Czech Republic a.s.**

között,

az **O2 Czech Republic a.s.**, korábban Telefónica Czech Republic a.s.,

és

a **UPC Česká republika s.r.o.**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (ötödik tanács),

tagjai: T. von Danwitz tanácselnök, C. Vajda, A. Rosas (előadó), Juhász E. és D. Šváby bírák,

főtanácsnok: P. Mengozzi,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Český telekomunikační úřad képviselőjében J. Novák advokát,

– a T-Mobile Czech Republic a.s. képviselőjében P. Hromek és D. Schmied advokát,

* Az eljárás nyelve: cseh.

- az O2 Czech Republic a.s., korábban Telefónica Czech Republic a.s. képviselőjében M. Krejčík,
- a cseh kormány képviselőjében M. Smolek, J. Vlácil és T. Müller, meghatalmazotti minőségben,
- a litván kormány képviselőjében D. Kriaučiūnas és R. Dzikovič, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőjében P. Němečková és L. Nicolae, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az egyetemes szolgáltatásról, valamint az elektronikus hírközlő hálózatokhoz és elektronikus hírközlési szolgáltatásokhoz kapcsolódó felhasználói jogokról szóló, 2002. március 7-i 2002/22/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (egyetemes szolgáltatási irányelv) (HL L 108., 51. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 29. kötet, 367. o.) 12. és 13. cikkének értelmezésére vonatkozik.
- 2 Ezt a kérelmet az egyrészt a Český telekomunikační úřad (cseh távközlési szabályozó hatóság, a továbbiakban: úřad), másrészt a T-Mobile Czech Republic a.s. (a továbbiakban: T-Mobile Czech Republic) és a Vodafone Czech Republic a.s. között az úřad 2011. február 23-i határozata tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő, amely határozattal e hatóság a 2004. év vonatkozásában megállapította a Telefónica Czech Republic a.s. (a továbbiakban: Telefónica Czech Republic), később O2 Czech Republic a.s. (a továbbiakban: O2 Czech Republic) által az egyetemes szolgáltatás nyújtásával összefüggésben elszenvedett veszteségek összegét.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság csatlakozásának feltételeiről, valamint az Európai Unió alapját képező szerződések kiigazításáról szóló okmány (HL 2003. L 236., 33. o.; a továbbiakban: csatlakozási okmány) 2. cikke szerint a csatlakozás időpontjától kezdődően az eredeti szerződések rendelkezései és az intézmények, valamint az Európai Központi Bank által a csatlakozást megelőzően elfogadott jogi aktusok az új tagállamok számára kötelezőek, és az e szerződésekben, illetve a csatlakozási okmányban megállapított feltételekkel alkalmazandók ezekben az államokban.
- 4 A 2002/22 irányelv (4) preambulumbekzdése kimondja, hogy „[a]z egyetemes szolgáltatás biztosítása (azaz szolgáltatások meghatározott minimális készletének megfizethető áron történő nyújtása minden végfelhasználó számára) során egyes szolgáltatásokat egyes végfelhasználók részére a szokásos piaci feltételekből eredőtől eltérő árakon nyújthatnak. Azonban az ilyen szolgáltatások ilyen körülmények között történő nyújtására kijelölt vállalkozások kompenzációjának nem feltétlenül kell a verseny bármiféle torzulását eredményeznie, feltéve hogy a kijelölt vállalkozásokat a felmerülő konkrét nettó költség tekintetében kompenzálják, továbbá feltéve, hogy a nettó költségtéher megtérülésének biztosítása versenysemleges módon történik”.

- 5 Az említett irányelv (18) preambulumbekzdése értelmében:

„Amennyiben szükséges, a tagállamoknak mechanizmusokat kell kialakítaniuk az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek nettó költségének finanszírozására olyan esetekben, amelyekben kimutatható, hogy a kötelezettségeket csak veszteségesen vagy olyan nettó költség mellett lehet teljesíteni, amely a szokásos kereskedelmi normáktól eltér. Fontos biztosítani azt, hogy az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek nettó költségét helyesen számítsák ki, és hogy az esetleges finanszírozásra úgy kerüljön sor, hogy az általa okozott, a piacot és a vállalkozásokat érintő torzulás minimális legyen, a finanszírozás pedig összeegyeztethető legyen a Szerződés 87. és 88. cikkének rendelkezéseivel.”

- 6 A 2002/22 irányelv 3. cikkének (2) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik:

„A tagállamok meghatározzák azt a megközelítést, amely – a tárgyilagosság, az átláthatóság, a megkülönböztetésmentesség és az arányosság elvét tiszteletben tartva – az egyetemes szolgáltatás teljesítésének biztosításához a leghatékonyabb és a legmegfelelőbb. A tagállamok – miközben védik a közérdeket – a piac torzulásainak, különösen a szokásos kereskedelmi feltételektől eltérő árakon vagy feltételek mellett történő szolgáltatásnyújtásnak a minimalizálására törekednek.”

- 7 Ugyanezen irányelv „Az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek költségeinek számítása” című 12. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„Amennyiben a nemzeti szabályozó hatóságok úgy ítélik meg, hogy az egyetemes szolgáltatás 3–10. cikkben meghatározott teljesítése az egyetemes szolgáltatások nyújtására kijelölt vállalkozásokra indokolatlan terhet róhat, kiszámítják a kérdéses szolgáltatásnyújtás nettó költségeit.

E célból a nemzeti szabályozó hatóságok:

- a) a IV. melléklet A. részével összhangban kiszámítják az egyetemes szolgáltatási kötelezettség nettó költségét, figyelembe véve az egyetemes szolgáltatás nyújtására kijelölt vállalkozásnál jelentkező bármilyen piaci előnyt; vagy
 - b) az egyetemes szolgáltatás nyújtása kapcsán felmerült és a 8. cikk (2) bekezdésének megfelelő kijelölési mechanizmus keretében meghatározott nettó költségeket használják fel.”
- 8 A 2002/22 irányelv „Az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek finanszírozása” című 13. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„Amennyiben a nettó költség 12. cikkben említett számítása alapján a nemzeti szabályozó hatóság megállapítja, hogy valamely vállalkozásra tisztességtelen [helyesen: indokolatlan] teher hárul, az érintett tagállam a kijelölt vállalkozás kérelmére határoz:

- a) olyan mechanizmus bevezetéséről, amely az adott vállalkozásnak állami forrásokból, átlátható feltételek mellett kompenzációt biztosít a meghatározott nettó költségekre vonatkozóan; és/vagy
 - b) az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek nettó költségének az elektronikus hírközlő hálózatok és hírközlési szolgáltatások nyújtói közötti megosztásáról.”
- 9 Az említett irányelv IV. melléklete A. részének második albekezdése az alábbiak szerint írja le, hogyan kell kiszámítani az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek nettó költségét:

„A nemzeti szabályozó hatóságok minden olyan eszközt mérlegelnek, amellyel a (kijelölt vagy nem kijelölt) vállalkozásoknak az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek költséghatékony teljesítéséhez megfelelő ösztönzést adhatnak. Az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek nettó költségét a kijelölt vállalkozás számára egyetemes szolgáltatási kötelezettségek teljesítése mellett és egyetemes szolgáltatási

kötelezettségek teljesítése nélkül felmerülő nettó költségek közötti különbözetként kell kiszámítani. Ezt attól függetlenül kell alkalmazni, hogy egy adott tagállamban a hálózat már teljesen kiépített-e, vagy még mindig fejlesztés és bővítés alatt áll. Kellő figyelmet kell fordítani az olyan költségek helyes felmérésére, amelyeket bármelyik kijelölt vállalkozás elkerült volna, ha nem lett volna egyetemes szolgáltatási kötelezettsége. A nettó költségszámítás keretében fel kell mérni az egyetemes szolgáltatás üzemeltetőjénél jelentkező hasznot, beleértve a nem tárgyi hasznot is.”

- 10 Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 106. cikke (2) bekezdésének az általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtásával megbízott egyes vállalkozások javára közszolgáltatás ellentételezése formájában nyújtott állami támogatásra való alkalmazásáról szóló, 2011. december 20-i 2012/21/EU bizottsági határozat (HL 2012. L 7., 3. o.) 5. cikkének (5) bekezdése szerint:

„E határozat alkalmazásában »ésszerű nyereség« alatt azon tőke megtérülési ráta értendő, amely mellett egy átlagos vállalkozás a kockázat szintjének figyelembevételével a szolgáltatás nyújtása mellett döntene a megbízás teljes időtartamát tekintve. A »tőke megtérülési ráta« itt az a belső megtérülési ráta, amelyet a vállalkozás a befektetett tőkén a projekt időtartama alatt realizál. A kockázat szintje függ az érintett ágazattól, a szolgáltatás típusától és az ellentételezési mechanizmus jellemzőitől.”

- 11 Az európai uniós állami támogatási szabályoknak az általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtásának ellentételezésére való alkalmazásáról szóló bizottsági közlemény (HL 2012. C 8., 4. o.) 61. pontja különösen az alábbiak szerint rendelkezik:

„»Ésszerű nyereség« alatt az a tőke megtérülési ráta [...] értendő, amely alapján egy átlagos vállalkozás eldönti, hogy a megbízás teljes időtartama alatt nyújtani fogja-e az általános gazdasági érdekű szolgáltatást, figyelembe véve a kockázat szintjét. A kockázat szintje függ az érintett ágazattól, a szolgáltatás típusától és az ellentételezési mechanizmus jellemzőitől. A rátát lehetőség szerint versenyfeltételek között létrejött hasonló típusú közszolgáltatási szerződések (például közbeszerzési eljárással odaítélt szerződések) esetében elért tőke megtérülési rátára való hivatkozással kell meghatározni. Azokban az ágazatokban, ahol nem működik az általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtásával megbízott vállalkozáshoz hasonlítható vállalkozás, hivatkozni lehet a más tagállamokban vagy szükség esetén más ágazatokban működő hasonló vállalkozásokra, feltéve hogy figyelembe veszik az egyes ágazatok sajátosságait.”

- 12 Az említett 61. ponthoz fűzött lábjegyzet értelmében „[a] tőke megtérülési ráta itt az a belső megtérülési ráta (IRR), amelyet a vállalkozás a befektetett tőkén a projekt időtartama alatt realizál, vagyis a szerződésből származó cash flow-kból számított belső megtérülési ráta”.

A cseh jog

- 13 A 2004. év vonatkozásában az egyetemes szolgáltatás nyújtását és a szolgáltatásnyújtás költségeit a távközlésről és egyéb jogszabályok módosításáról szóló 151/2000 Sb. törvény (a továbbiakban: távközlési törvény) 2004-ben hatályos változata szabályozta. A fenti törvény „Igazolható veszteség” című 31. §-ának szövege a következő:

„(1) Az egyetemes szolgáltatásnyújtó jogosult az igazolható veszteségének megtérítésére.

(2) A gazdaságilag igazolható költségek – ideértve a távközlési engedély jogosultjának az egyetemes szolgáltatási kötelezettség teljesítésével kimutatott ésszerű nyereségét, amelyet e kötelezettség nélkül nem érhetett volna el –, valamint a távközlési engedély jogosultja által az egyetemes szolgáltatási kötelezettség teljesítése során elért bevételek különbsége.

(3) Ha a távközlési engedély jogosultja az egyetemes szolgáltatáson kívül más távközlési szolgáltatásokat is nyújt, vagy más tevékenységet is folytat, köteles külön elszámolást vezetni az egyetemes szolgáltatás keretében nyújtott szolgáltatásokhoz kapcsolódó bevételekről és költségekről.

(4) Az igazolható veszteség kiszámításának módját, az igazolható veszteség kiszámítását alátámasztó dokumentumokat és az ésszerű nyereség meghatározását végrehajtási rendelkezés állapítja meg.”

- 14 A távközlési törvényt az igazolható veszteség kiszámításának és az ésszerű nyereség értékelésének módszerét a távközlési engedély jogosultja által nyújtott egyetemes szolgáltatásból eredő igazolható veszteség kiszámításának és megtérítése részletes szabályainak meghatározásáról szóló, 235/2001. Sb. közlekedési és kommunikációs minisztériumi rendelet váltotta fel. E rendelet „Az igazolható veszteség kiszámításának módja” című 2. §-a szerint:

„(1) Az egyetemes szolgáltató az igazolható veszteséget úgy számítja ki, hogy a veszteséges szolgáltatások nyújtásából származó bevételek összegéből kivonja az ilyen szolgáltatások nyújtásának gazdaságilag indokolt költségeit és az ésszerű nyereség összegét. Az egyetemes szolgáltató az igazolható veszteségre vonatkozó számítását az úrad által kiadott nyomtatványon köteles előterjeszteni.

(2) A költségek gazdaságilag indokolt jellegének megvizsgálása céljából az egyetemes szolgáltató a [távközlési] törvény 34. §-a (2) bekezdése a) pontjának megfelelően minden naptári év május 31-ig köteles az úrad elé terjeszteni az egyetemes szolgáltatás keretében nyújtott szolgáltatásokhoz kapcsolódó költségekre és bevételekre vonatkozó külön számítását.”

- 15 Az említett rendelet „Az igazolható veszteség számítását alátámasztó dokumentumok” című 3. §-a így rendelkezik:

„(1) Az egyetemes szolgáltató az adott év vonatkozásában az igazolható veszteségre vonatkozó számítással együtt az úrad elé terjeszti:

- a) a külön szabályozásnak megfelelően elkészített számviteli mérleget,
- b) a költségek és a bevételek analitikus elszámolását,
- c) a [távközlési] törvény 34. §-a (2) bekezdése a) pontjának megfelelően a költségek és bevételek külön elszámolásának eredményeit és a gazdaságilag igazolható költségek összege megállapításának módszereit. A veszteséges szolgáltatásokra vonatkozó adatokat, a különböző költség- és bevételi tételek szerinti bontásban, az 1. mellékletnek megfelelő szerkezetben,
- d) az értékcsökkenési profilokban – gyorsított értékcsökkenési együttható alkalmazása mellett – a tárgyi eszközök és az immateriális eszközök megoszlására vonatkozó áttekintést, és az e javak beszerzésére elkülönített saját tőke besorolási módszereinek megjelölését,
- e) áttekintést a nyújtott kedvezményekről típus szerinti bontásban.

(2) Az egyetemes szolgáltató köteles lehetővé tenni, hogy az úrad – többek között a műszaki dokumentáció, a statisztikák és az eredeti számviteli dokumentumok alapján – kérésre megvizsgálhassa a igazolható veszteség kiszámítására vonatkozó adatokat, az ésszerű nyereséget is beleértve.

(3) Az igazolható veszteség elszámolását, az egyetemes szolgáltató által átadott dokumentumokat, és az igazolható veszteség kiszámításához felhasznált dokumentumokat az úrad az adott év végétől számított öt évig őrzi.”

16 Ugyanezen rendelet „Az ésszerű nyereség meghatározása” című 4. cikke kimondja:

„Az igazolható veszteség elszámolása céljából az ésszerű nyereséget azon saját tőke könyv szerinti értékére tekintettel határozzák meg, amelyet az egyetemes szolgáltató a veszteséges szolgáltatások nyújtására szolgáló tárgyi eszközök és immateriális eszközök beszerzésére elkülönített. Az egyetemes szolgáltató az ésszerű nyereséget a 3. mellékletben megjelölt módszer szerint számítja ki.”

17 A 235/2001. Sb. közlekedési és kommunikációs minisztériumi rendeletnek „Az ésszerű nyereség kiszámítása” című 3. melléklete szerint:

„1. Az egyetemes szolgáltató a következő képlet segítségével számítja ki az ésszerű nyereséget:

$$PZ = 0,145 \times VJZS$$

ahol:

$$PZ = \text{Ésszerű nyereség}$$

VJZS = a veszteséges szolgáltatás nyújtását szolgáló tárgyi eszközök és immateriális javak beszerzésére elkülönített saját tőke könyv szerinti értéke.

2. A saját tőke könyv szerinti értékét a számviteli tárgyú rendelkezéseknek megfelelően kell megállapítani.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

18 2010. szeptember 27-én az úrad határozatot hozott a Telefónica Czech Republic által, a 2004. év tekintetében az egyetemes szolgáltatás nyújtásából eredő, bejelentett veszteség összegének igazolásáról. E veszteség kiszámítása céljából a 2005. április 30-ig hatályos nemzeti jog alapján a szolgáltató ésszerű nyereségét belefoglalták az egyetemes szolgáltatás nettó költségének értékébe. A közigazgatási panaszeljárás keretében az úrad a 2011. február 23-i határozatával helybenhagyta ezt a határozatot.

19 E határozattal szemben a T-Mobile Czech Republic és a Vodafone Czech Republic a.s. közigazgatási jogi keresetet terjesztettek elő a Městský soud v Praze (prágai fellebbviteli bíróság) előtt, amely bíróság hatályon kívül helyezte ezt a határozatot azzal az indokolással, hogy az a 2002/22 irányelv megsértése miatt jogellenes.

20 A Městský soud v Praze (prágai fellebbviteli bíróság) szerint a távközlési törvény 31. §-a sérti ezen irányelv 12. és 13. cikkét, mivel a cseh jog a veszteség összegének meghatározásáról és az igazolható veszteség kiszámításának módjáról és meghatározásáról az említett irányelv szabályaitól eltérően rendelkezik. A Městský soud (fellebbviteli bíróság) szerint az úrad a nemzeti jogszabály alapján – tévesen – minden veszteséget figyelembe vett, jóllehet a 2002/22 irányelv értelmében csak az „indokolatlan tehernek” minősülő veszteséget kellett volna figyelembe vennie, amint azt a Bíróság a Bizottság kontra Belgium ítéletében (C-222/08, EU:C:2010:583, 35., 37., 42. és 43. pont) kimondta. Egyébiránt e bíróság szerint a nemzeti jog a veszteség összegének meghatározása során nem tette lehetővé az egyetemes szolgáltatás nyújtásából származó nem tárgyi haszon figyelembevételét.

21 A Městský soud v Praze (prágai fellebbviteli bíróság) álláspontja szerint teljesültek a 2002/22 irányelv közvetlen alkalmazhatóságának feltételei, hiszen az ezen irányelvben meghatározott szabály egyértelmű és feltételhez nem kötött, jóllehet a közigazgatási vagy igazságügyi hatóságnak közelebbről is meg kell határoznia az „indokolatlan teher” határozatlan jogi fogalmának tartalmát. A cseh jogot nem lehet a

2002/22 irányelvvel összhangban értelmezni, mivel a cseh jogrend megtiltja, hogy az úrad a határozatában figyelmen kívül hagyja azt, hogy az egyetemes szolgáltatás nettó költségébe bele van foglalva az ésszerű nyereség.

- 22 A Městský soud v Praze (prágai fellebbviteli bíróság) elismerte, hogy ezen irányelv közvetlen hatálya a magánszemélyek számára nem lehet hátrányos, azonban a Telefónica Czech Republicot – amely részvényeinek 51,1%-ával a cseh állam rendelkezik – az állam ellenőrzése alatt álló „állami jogalanynak”, minősítette, amely tehát az említett irányelv közvetlen hatálya alá tartozik, mivel úgy ítélte meg, hogy időbeli szempontból a 2002/22 irányelv a 2004. naptári év egésze során nyújtott egyetemes szolgáltatásra alkalmazandó, tehát a Cseh Köztársaságnak az Európai Unióhoz való 2004. május 1-jei csatlakozása előtti időszakra is.
- 23 Az úrad felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Nejvyšší správní soud (legfelsőbb közigazgatási bíróság) előtt a Městský soud v Praze (prágai fellebbviteli bíróság) ítélete ellen.
- 24 Ami azt a kérdést illeti, hogy a 2002/22 irányelv értelmében bele lehet-e foglalni az egyetemes szolgáltatási kötelezettség nettó költségébe a nemzeti jog szerinti ésszerű nyereséget is, a Nejvyšší správní soud (legfelsőbb közigazgatási bíróság) a nyelvtani értelmezés alapján úgy véli, hogy – amint azt ezen irányelv is megállapítja és előírja – a nyereség, annak ésszerű jellegétől függetlenül nem tekinthető az egyetemes szolgáltatási kötelezettség „nettó költségéhez” tartozó költségvetésnek. Mindazonáltal nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a lehetőséget, hogy az említett irányelv szerinti nettó költség tekintetében figyelembevételre kerüljenek a „saját tőke” részköltségei, amelyek a szolgáltatónál az egyetemes szolgáltatás nyújtása során merültek fel, és amely költségekre nem teljesen helytálló módon a nemzeti szabályozásban az „ésszerű nyereség” kifejezés vonatkozik. A Nejvyšší správní soud (legfelsőbb közigazgatási bíróság) ennél fogva szükségesnek véli, hogy a Bíróságnak kérdést tegyenek fel arra vonatkozóan, hogy a 2002/22 irányelv 12. és 13. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy az egyetemes szolgáltatás nyújtásának „nettó költségen” alapuló mechanizmusával ellentétes-e az, ha a nettó költség ily módon kiszámított összege e szolgáltatás nyújtójának „ésszerű nyereségét” is magában foglalja, amely nyereséget a saját tőke könyv szerinti értékének 14,5%-át kitevő tőkebefektetési költség formájában fejeznek ki.
- 25 E körülmények között a Nejvyšší správní soud (legfelsőbb közigazgatási bíróság) felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:
- „1) A 2002/22 irányelv 12. és 13. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy az ilyen szolgáltatások nyújtására ott meghatározott »nettó költséggel« ellentétes az, ha a szolgáltatásnyújtó »ésszerű nyereségét« beleszámítják az adott szolgáltatás nettó költségének összegébe?
 - 2) Amennyiben az első kérdésre igenlő válasz adandó, a 2002/22 irányelv rendelkezéseinek (12. és 13. cikk) közvetlen hatálya van-e?
 - 3) Amennyiben a 2002/22 irányelv 12. és 13. cikkének közvetlen hatálya van, lehet-e erre a hatályra hivatkozni egy olyan kereskedelmi társasággal – a jelen esetben az O2 Czech Republic a.s.-szel – szemben, amelyben a tagállam a részvények 51%-ával rendelkezik (ellenőrzi) (»állami jogalany« minősül-e)?
 - 4) Amennyiben az első és a harmadik kérdésre igenlő válasz adandó, az irányelvet alkalmazni kell-e azon jogviszonyokra is, amelyek a Cseh Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozását megelőző időszakban (2004. január 1-je és április 30. között) jöttek létre?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

- 26 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 2002/22 irányelv 12. és 13. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes, hogy az egyetemes szolgáltatási kötelezettség nettó költsége magában foglalja e szolgáltatás nyújtójának „ésszerű nyereségét”.
- 27 A T-Mobile Czech Republic és az O2 Czech Republic – mivel úgy vélik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság kérdései nem az alapügy lényeges részére vonatkoznak – számos újabb kérdést indítványoznak a Bíróság számára, amelyek többek között az egyetemes szolgáltatási kötelezettség nettó költségébe foglalható tételek, valamint az egyetemes szolgáltatás nyújtására kijelölt vállalkozás által viselt „indokolatlan teher” meghatározására vonatkoznak.
- 28 Az EUMSZ 267. cikk értelmében a Bírósághoz nem az alapeljárás felei fordulhatnak, hanem a nemzeti bíróság. A Bíróság elé terjesztendő kérdéseket kizárólag a nemzeti bíróság határozhatja meg, és a felek nem módosíthatják azok tartalmát (lásd többek között: Singer-ítélet, 44/65, EU:C:1965:122, 1198. o.; valamint ebben az értelemben: Santesteban Goicoechea ítélet, C-296/08 PPU, EU:C:2008:457, 46. pont).
- 29 Továbbá, ha a Bíróság eleget tenne az alapeljárás feleinek az előterjesztett kérdések módosítására irányuló kérelmeinek, az nem volna összeegyeztethető a számára az EUMSZ 267. cikkben meghatározott hatáskörrel, valamint a Bíróság azon kötelességével, hogy biztosítsa, hogy a tagállamok kormányai, valamint az egyéb érintett felek az Európai Unió Bírósága alapokmánya 23. cikkének megfelelően benyújthassák észrevételeiket, figyelembe véve, hogy a fent hivatkozott rendelkezés értelmében csak az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokat kézbesítik az érdekelt feleknek (lásd többek között: Phyltheron International ítélet, C-352/95, EU:C:1997:170, 14. pont; valamint ebben az értelemben: Santesteban Goicoechea ítélet, C-296/08 PPU, EU:C:2008:457, 47. pont).
- 30 A jelen esetben az Európai Unió Bírósága alapokmánya 23. cikkének megfelelően valamennyi érintettnek kézbesített előzetes döntéshozatalra utaló határozat szövegéből kitűnik, hogy a Nejvyšší správní soud (legfelsőbb közigazgatási bíróság) a Bíróságot arról az elvről kérdezi, hogy az egyetemes szolgáltatási kötelezettség nettó költségének meghatározása során figyelembe kell-e venni az egyetemes szolgáltatás nyújtására kijelölt vállalkozás által befektetett saját tőke megtérülését, mivel szüksége van az annak eldöntését lehetővé tévő információkra, hogy ez a sajáttőke-megtérülés figyelembe vehető-e, amennyiben azt az e vállalkozás által befektetett saját tőke könyv szerinti értékének 14,5%-ában fejezik ki.
- 31 A kérdést előterjesztő bíróság azonban nem állította, hogy további kérdések megválaszolására is szüksége volna az egyetemes szolgáltatási kötelezettség nettó költségébe belefoglalható tételek, vagy az egyetemes szolgáltatás nyújtására kijelölt vállalkozás által viselt „indokolatlan teher” vonatkozásában.
- 32 Ennélfogva a kérdést előterjesztő bíróság első kérdését anélkül kell megválaszolni, hogy szükség volna a T-Mobile Czech Republic és az O2 Czech Republic által indítványozott újabb kérdések megválaszolására.
- 33 A 2002/22 irányelv 12. és 13. cikke szerint az egyetemes szolgáltatás nyújtására kijelölt vállalkozás részére esetleg fizetendő kompenzáció összegének meghatározása érdekében az első szakaszban ki kell számítani a szolgáltatóként kijelölt vállalkozás tekintetében az egyetemes szolgáltatási kötelezettség nettó költségét, majd amennyiben a nemzeti szabályozó hatóság megállapítja, hogy valamely vállalkozásra indokolatlan teher hárul, ezek a hatóságok olyan mechanizmus bevezetéséről határoznak,

amely az adott vállalkozásnak kompenzációt biztosít a meghatározott nettó költségekért, és/vagy határoznak az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek nettó költségének az elektronikus hírközlő hálózatok és hírközlési szolgáltatások nyújtói közötti megosztásáról.

- 34 A 2002/22 irányelv IV. melléklete A. része szerint a nettó költség megfelel a vállalkozás számára egyetemes szolgáltatás teljesítése mellett és egyetemes szolgáltatás teljesítése nélkül felmerülő nettó költségek közötti különbözetnek. E számítás céljából – amint azt a Bírósághoz észrevételt előterjesztő valamennyi érintett elfogadta – figyelembe kell venni a hitelfelvételek és a saját tőke költségeit, amennyiben a kijelölt vállalkozásnak az egyetemes szolgáltatás nyújtásához szükséges befektetések megvalósítása céljából tőkét kellett igénybe vennie.
- 35 Ebben a tekintetben nincs jelentősége annak, hogy a nettó költség e tétele a szóban forgó nemzeti jogszabályban „ésszerű nyereség” elnevezéssel szerepel, mivel az valójában az egyetemes szolgáltató által viselt költséget jelent.
- 36 Noha a 2002/22 irányelv egyáltalán nem tartalmaz kifejezett hivatkozást arra a lehetőségre vonatkozóan, hogy a saját tőke költségét vagy az „ésszerű nyereséget” belefoglalják az egyetemes szolgáltatást nyújtó vállalkozás által viselt nettó költség kiszámításába, mindazonáltal ezen irányelv teleologikus értelmezése lehetővé teszi ezt a következtetést.
- 37 A 2002/22 irányelv 3. cikkének (2) bekezdése hangsúlyozza, hogy az egyetemes szolgáltatás teljesítését a leghatékonyabb megközelítés alapján és a piac torzulásainak minimalizálása mellett kell biztosítani. Amint azt ezen irányelv (4) preambulumbekzdése kimondja, az egyetemes szolgáltatás biztosítása során egyes szolgáltatásokat egyes végfelhasználók részére a szokásos piaci feltételekből eredőtől eltérő árakon nyújthatnak. Ezért az uniós jogalkotó ugyanezen irányelv (18) preambulumbekzdésében előírta, hogy amennyiben szükséges, a tagállamoknak mechanizmusokat kell kialakítaniuk az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek nettó költségének finanszírozására olyan esetekben, amelyekben kimutatható, hogy a kötelezettségeket csak veszteségesen vagy olyan nettó költség mellett lehet teljesíteni, amely a szokásos kereskedelmi normáktól eltér (lásd: Base és társai ítélet, C-389/08, EU:C:2010:584, 34. pont).
- 38 A befektetett tőke költsége a szokásos kereskedelmi feltételek mellett működő vállalkozás részéről felmerült összes költség részét képezi. Ezt a költséget tehát az egyetemes szolgáltatási kötelezettségre vonatkozó nettó költség kiszámításába is bele kell foglalni annak érdekében, hogy az egyetemes szolgáltatás nyújtására kijelölt vállalkozás számára lehetővé tegyék a felmerülő konkrét nettó költség fedezését anélkül, hogy a vállalkozás a szokásos kereskedelmi feltételektől eltérne, vagy veszteséget szenvedne el.
- 39 Egyébiránt, amint az a 2002/22 irányelv (18) preambulumbekzdéséből kitűnik, az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek nettó költségének kompenzálása érdekében engedélyezett esetleges finanszírozásnak összeegyeztethetőnek kell lennie az EUMSZ 107. cikk és az EUMSZ 108. cikk rendelkezéseivel. Amint arra az Európai Bizottság rámutat, az ezen irányelv szerinti „nettó költség” fogalmának értelmezésénél tehát az EUMSZ 107. cikk alapján figyelembe kell venni az általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtásáért biztosított kompenzáció értékelésére vonatkozó szabályokat.
- 40 Ebben a tekintetben a Bíróság már kimondta, hogy a közszolgáltatási kötelezettség teljesítéseként a kedvezményezett vállalkozások által nyújtott szolgáltatások ellenértékét képviselő ellentételezés nem haladhatja meg az e kötelezettségek teljesítése során felmerülő költségek egészben vagy részben való fedezéséhez szükséges mértéket, figyelemmel az e kötelezettségek teljesítéséből származó bevételekre és ésszerű nyereségre (lásd analógia útján: Altmark Trans és Regierungspräsidium Magdeburg ítélet, C-280/00, EU:C:2003:415, 92. pont).

- 41 A saját tőke megtérülésének figyelembe veendő értékelési módszerét illetően a 2002/22 irányelv (18) preambulumbekzdésből kitűnik, hogy az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek nettó költségét helyesen kell kiszámítani, és hogy az esetleges finanszírozás által okozott, a piacot és a vállalkozásokat érintő torzulásnak minimálisnak kell lennie. Következésképpen a tőkemegtérülésnek szükségesnek, ésszerűnek, és az egyetemes szolgáltatás nyújtása érdekében megvalósított befektetésnek közvetlenül betudhatóknak kell lennie, továbbá az nem vezethet az érintett szolgáltató túlzott mértékű kompenzálásához.
- 42 Amint arra az úrad és az Európai Bizottság rámutatott, az európai uniós állami támogatási szabályoknak az általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtásának ellentételezésére való alkalmazásáról szóló bizottsági közlemény 61. pontja és a 2012/21 határozat 5. cikkének (5) bekezdése iránymutatást adnak a tőkemegtérülési rátának megfelelő „ésszerű nyereség” értékelésének módjára vonatkozóan. Noha ez a közlemény nem minősül kötelező erejű jogszabálynak, az említett közlemény kiindulópontként szolgálhat a 2002/22 irányelv szerinti „nettó költség” fogalmának értelmezéséhez.
- 43 Ugyanezen közlemény 61. pontja és a 2012/21 határozat 5. cikkének (5) bekezdése szerint „ésszerű nyereség” alatt azon tőkemegtérülési ráta értendő, amely mellett egy átlagos vállalkozás a kockázat szintjének figyelembevételével az általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtása mellett döntene a megbízás teljes időtartamát tekintve. A kockázat szintje az érintett ágazattól, a szolgáltatás típusától és az ellentételezés jellemzőitől függ. A „tőkemegtérülési ráta” az a belső megtérülési ráta, amelyet a vállalkozás a befektetett tőkén a projekt időtartama alatt realizál. Ezt a rátát hasonló vállalkozásokra történő hivatkozással is meg lehet határozni.
- 44 A nemzeti bíróságnak e különböző elemekre tekintettel kell megvizsgálnia, hogy a nemzeti jogszabályban megállapított éves megtérülési ráta megfelel-e a jelen ítélet 40–43. pontjában foglalt iránymutatásnak, amennyiben azt általánnyelleggel és az egyetemes szolgáltatás nyújtására kijelölt vállalkozás által befektetett saját tőke könyv szerinti értékének 14,5%-ában fejezik ki.
- 45 Az első kérdésre ennél fogva azt a választ kell adni, hogy a 2002/22 irányelv 12. és 13. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes, hogy az egyetemes szolgáltatási kötelezettség nettó költsége magában foglalja e szolgáltatás nyújtójának „ésszerű nyereségét”, amelyet az a tőkemegtérülési ráta képez, amely mellett az egyetemes szolgáltatóhoz hasonló vállalkozás a kockázat szintjének figyelembevételével a megbízás teljes időtartamát tekintve az általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtása mellett döntene.

A második és a harmadik kérdéstről

- 46 Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság a jelen ítélet 44. pontjának megfelelően általa elvégzendő vizsgálat alapján azt állapítaná meg, hogy a szóban forgó nemzeti jogszabály nincs összhangban az első kérdésre adott válasz keretében nyújtott iránymutatásokkal, a második és a harmadik kérdésre is válaszolni kell, amelyekkel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 2002/22 irányelv 12. és 13. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azok közvetlen hatállyal rendelkeznek, és igenlő válasz esetén ezekre a rendelkezésekre lehet-e hivatkozni olyan kereskedelmi társasággal szemben, amelyben a tagállam a részvények 51%-ával rendelkezik.
- 47 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint magánszemélyekre vonatkozóan valamely irányelv önmagában csak jogokat hozhat létre, kötelezettséget nem. Következésképpen a magánszemély a tagállammal szemben nem hivatkozhat irányelvre, ha olyan állami kötelezettségről van szó, amely közvetlenül kapcsolódik egy másik – ezen irányelv értelmében valamely harmadik személyt terhelő – kötelezettség teljesítéséhez (lásd: Wells-ítélet, C-201/02, EU:C:2004:12, 56. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; Arcor és társai ítélet, C-152/07–C-154/07, EU:C:2008:426, 35. pont).

- 48 Ezzel szemben a harmadik személyek jogait érintő egyszerű negatív hatások, még ha ezek bizonyosak is, akkor sem indokolják annak megtagadását egy magánszemélytől, hogy az érintett tagállammal szemben valamely irányelv rendelkezéseire hivatkozasson (lásd: Wells-ítélet, C-201/02, EU:C:2004:12, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; Arcor és társai ítélet, C-152/07–C-154/07, EU:C:2008:426, 36. pont).
- 49 Az alapügyben a kérdést előterjesztő bíróság előtti jogvitában magánszemélyek állnak szemben az érintett tagállammal, amely a vitatott határozatot meghozó nemzeti szabályozó hatóság útján jár el.
- 50 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság előtti jogvita vonatkozásában az O2 Czech Republic harmadik személynek minősül, amelyet csak olyan negatív hatások érhetnek, amelyek nem tekinthetők a kérdést előterjesztő bíróság előtt hivatkozott irányelvek alapján előírt kötelezettségeknek. Ebből következően nincs relevanciája annak a kérdésnek, hogy ez a vállalkozás állami jelleggel rendelkezik-e.
- 51 A fentiekre tekintettel meg kell vizsgálni, hogy a 2002/22 irányelv 12. és 13. cikke eleget tesznek-e közvetlen hatály kiváltásához szükséges feltételeknek.
- 52 Ebben a tekintetben a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy valamennyi olyan esetben, amikor valamely irányelv rendelkezései a tartalmuk alapján feltétel nélkülinek és kellően pontosnak tűnnek, azokra a magánszemélyek hivatkozhatnak a tagállammal szemben, ha ezeket a rendelkezéseket a tagállam nem megfelelően ültette át (lásd: Pfeiffer és társai ítélet, C-397/01–C-403/01, EU:C:2004:584, 103. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; Arcor és társai ítélet, C-152/07–C-154/07, EU:C:2008:426, 40. pont).
- 53 Márpedig a 2002/22 irányelv 12. és 13. cikke eleget tesznek ezeknek a kritériumoknak, mivel azok egyértelműen meghatározzák, hogy az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek esetleges finanszírozását a nettó költség kiszámítása alapján kell elvégezni, amely költséget úgy kell értelmezni, hogy az a tőkemegtérülési rátának megfelelő „egyszerű nyereséget” is magában foglalja, és ez a kötelezettség nem tartalmaz feltételt. Még ha a 2002/22 irányelv enged is bizonyos mérlegelési mozgásteret a nemzeti szabályozó hatóságoknak e rendelkezések végrehajtása során, ez a körülmény akkor sem befolyásolja az e rendelkezésekből eredő kötelezettség pontos és feltétel nélküli jellegét (lásd analógia útján: GMAC UK ítélet, C-589/12, EU:C:2014:2131, 29., 30. és 32. pont).
- 54 A fentiek összességéből az következik, hogy a második és a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2002/22 irányelv 12. és 13. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azok közvetlen hatállyal rendelkeznek, és azokra a nemzeti szabályozó hatóság határozatának vitatása céljából a magánszemélyek közvetlenül hivatkozhatnak a nemzeti bíróságok előtt.

A negyedik kérdéstről

- 55 Negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 2002/22 irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy az alkalmazható a Cseh Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozását megelőző időszak tekintetében – azaz a 2004. évben január 1-je és április 30. között – a kijelölt vállalkozás által nyújtott egyetemes szolgáltatási kötelezettségek nettó költsége összegének meghatározása céljából.
- 56 A csatlakozási okmány 2. cikkéből az következik, hogy a csatlakozás időpontjától kezdődően az eredeti szerződések rendelkezései és az intézmények, valamint az Európai Központi Bank által a csatlakozást megelőzően elfogadott jogi aktusok az új tagállamok számára kötelezőek, és az említett szerződésekben, illetve a csatlakozási okmányban megállapított feltételekkel alkalmazandók ezekben az államokban.

- 57 Márpedig, amint azt a Bizottság hangsúlyozta, az említett aktus nem tartalmaz különleges rendelkezéseket a 2002/22 irányelv cikkeinek az érintett tagállamok csatlakozása előtti időszakban történő alkalmazására vonatkozóan.
- 58 Ilyen rendelkezések hiányában a csatlakozási okmány 2., 53. és 54. cikkének megfelelően a 2002/22 irányelv a Cseh Köztársaságra az Unióhoz való csatlakozásának időpontjától alkalmazandó (lásd ebben az értelemben: Saldanha és MTS ítélet, C-122/96, EU:C:1997:458, 14. pont; Pannon-végzés, C-143/09, EU:C:2009:564, 17. pont; „Elektrownia Pątnów” II-ítélet, C-441/08, EU:C:2009:698, 32. pont; RANI Slovakia végzés, C-298/09, EU:C:2010:343, 38. pont).
- 59 Ebből következően a 2002/22 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy az nem alkalmazható a Cseh Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozását megelőző időszakban – azaz a 2004. évben január 1-je és április 30. között – a kijelölt vállalkozás által nyújtott egyetemes szolgáltatási kötelezettségek nettó költsége összegének meghatározása céljából.

A költségekről

- 60 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (ötödik tanács) a következőképpen határozott:

1) Az egyetemes szolgáltatásról, valamint az elektronikus hírközlő hálózatokhoz és elektronikus hírközlési szolgáltatásokhoz kapcsolódó felhasználói jogokról szóló, 2002. március 7-i 2002/22/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (egyetemes szolgáltatási irányelv) 12. és 13. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes, hogy az egyetemes szolgáltatási kötelezettség nettó költsége magában foglalja e szolgáltatás nyújtójának „ésszerű nyereségét”, amelyet az a tőkemegtérülési ráta képez, amely mellett az egyetemes szolgáltatáshoz hasonló vállalkozás a kockázat szintjének figyelembevételével a megbízás teljes időtartamát tekintve az általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtása mellett döntene.

2) A 2002/22 irányelv 12. és 13. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azok közvetlen hatállyal rendelkeznek, és azokra a nemzeti szabályozó hatóság határozatának vitatása céljából a magánszemélyek közvetlenül hivatkozhatnak a nemzeti bíróságok előtt.

3) A 2002/22 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy az nem alkalmazható a Cseh Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozását megelőző időszakban – azaz a 2004. évben január 1-je és április 30. között – a kijelölt vállalkozás által nyújtott egyetemes szolgáltatási kötelezettségek nettó költsége összegének meghatározása céljából.

Aláírások